

חינוך בפרשה - משפטים

אשר תשים לפניהם

תיכף לאחר מתן תורה צוללים לגופי תורה, ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. אשר תלמדם או אשר תצום לא נאמר, אלא אשר תשים לפניהם. רש"י מצטט חז"ל ב'מכילתא': 'להבינם טעמי הדבר ופירושו, כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם'. על המלמד לערוך ולהגיש את שיעורו בהטעמה, בבהירות ובדרכי הוראה מותאמים, ובכך לגרות רצון התלמיד לשמוע ללמוד ולעשות! מלמד הכיתה שם לפניהם. הוא מעורר ומגרה עניין - במטרה שהם 'יושיטו יד' ויקחו בעצמם. כאשר התלמיד נעשה 'מורה ומלמד' לעצמו, הוא מאותגר לעיין וליצור, הוא מודרך לחקור ולהתבונן, זוכה להרגשה שהתורה מעשית ומעניינת עבורו. בראש ספר תהלים משבח דוד את האיש אשר **בתורת ה' חפצו ובתורתו יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה**. דורש רבא (ע"ז ט"ו) לפני הלימוד נקראת תורת ה', ולאחר הלימוד היא תורתו, שלו. כי הוא הקונה אותה. הוא קיבל תורה!

תלמיד זוכה להתחבר לתורה ולחוש שהיא שלו, כְּשִׁינֵגַע בעצמו בהבנה, בביאור ותרגום, בסיכום ובעריכה. רבו המומחה מכיר בכך שתפקידו לכוון את הכיתה ולנתתה ללמידה אקטיבית, ולא שידבר הוא ויִרְצֶה בפני גופים פאסיביים. הרה"ק ר"נ מברסלב זי"ע התאונן על שאדם לומד לדבר - לפני שלומד לשתוק. אמירה זו נחוצה גם בהוראה, על המלמד ללמוד לשתוק! המחנך רבי חיים יהודה יעקובזון, מדמויות ההוד בת"ת 'עץ חיים' הירושלמי, היה אומר "מלמד מומחה מרבה לשתוק – כי את רשות הדיבור הוא מעביר לתלמידיו".

זוכרים את 'המכולת של פעם'? דלפק רחב חוצץ בין החנווני לבין לקוחותיו. הם מבקשים - והוא מגיש. בזריזות מְאִתֵּר לבדו כל מוצר ומושיט. סמל של יעילות ומומחיות. אין כמוהו! אך בדקו ומצאו כי שיטה זו, בה הַזְבָּן ניצב 'במרכז', והכל מתנהל על-ידו ואין זולתו, מונעת הרחבת העסק ומגבילה את סל הקניות! עברו לשיטה חדשה, בה הלקוח הוא הדומיננטי. הוא עובר בין המדפים ומעמיס בעצמו עגלת קניות. וראו זה פלא! הצריכה גברה, המוצרים התרבו, עד שלא נותר כל דמיון בין 'המכולת של פעם' לבין חנויות הענק בימינו. החנווני איבד אמנם את 'מעמדו', הוא כבר אינו 'כל יכול' בעיני ילדי השכונה, אך חשבון הבנק שלו תופח... כשמעבירים ללקוח את העשייה, הוא שוקע ברכישה. במקום שאתה תמכור, עדיף שהם יקנו.

כשמעבירים את 'כוח הלמידה' לתלמידים, שהמלמד פורס לפניהם כשולחן הערוך, הוא מכוון ומדריך - אך הם הלומדים, תעלה איכות הלמידה. כשהמחנך מקטין עצמו ומגדיל את תלמידיו. נגלה עלייה בחשקת התורה, ואף כוח זיכרון הפעיל ילך ויתחזק. (מי לא זוכר את ה'חבורה' ומערך שיעור' שטרח והכין בעצמו לפני שנים?)

'העולם אומר' שבגיל צעיר טרם 'לומדים', אלא רק 'לומדים ללמוד'. זה אמיתי או רק סיסמה נבובה? האם המחנכים פועלים בדרך זו? וכי בדקלום גמרא - הילד 'לומד ללמוד'? האם בגמיעה חפזה של עמודים ודפים 'לומדים ללמוד'? הרי מקריאה ללא התבוננות, חזרה ועמל מתפתחים להיות 'חמור נושא ספרים' בלבד! ריבוי ה'הספקים', בחטף ובשטחיות, מונע ספיגה נכונה של תורה. "גשם חזק מדי לא נספג באדמה כראוי, הוא רק עושה שטפון". גשם חזק ומהיר אמנם 'מרשים' בו ברגע, אך אינו 'מגשים' צמיחה בעתיד.

על המלמד להעמיד את הסולם, אך על התלמידים לטפס בעצמם. כאשר הם מטפסים בכוחותיהם, יגיעו לגבהים בתורה, יפתחו אישיות רוחנית, מתוך שלווה ושמחה, כי ירוו נחת מעצמם ומתורתם. שלהם.

בהצלחה בעבודת הקודש!

יחיאל מיכל מונדרוביץ'

להארות והזמנות: 123ymm@gmail.com